

Μάθημα: ΑΡΧΑΙΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΑΝΘΡΩΠΙΣΤΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ (ΓΝΩΣΤΟ)

Τάξη: Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ

Ημερομηνία: 18/10/2020

Καθηγητές: Ομάδα Φιλολόγων Φροντιστηρίων Φάσμα

Ονοματεπώνυμο:

Α. ΔΙΔΑΓΜΕΝΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ, Μετά τὰ φυσικά, Α 2, 98b12-28

Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν, ἐξ ἀρχῆς μὲν τὰ πρόχειρα τῶν ἀτόπων θαυμάσαντες, εἶτα κατὰ μικρὸν οὕτω προϊόντες καὶ περὶ τῶν μειζόνων διαπορήσαντες, οἷον περὶ τε τῶν τῆς σελήνης παθημάτων καὶ τῶν περὶ τὸν ἥλιον καὶ τὰ ἄστρα καὶ περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Ὅ δ' ἀπορῶν καὶ θαυμάζων οἴεται ἀγνοεῖν (διὸ καὶ ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν· ὁ γὰρ μῦθος σύγκειται ἐκ θαυμασίων)· ὥστ' εἴπερ διὰ τὸ φεύγειν τὴν ἄγνοιαν ἐφιλοσόφησαν, φανερόν ὅτι διὰ τὸ εἰδέναι τὸ ἐπίστασθαι ἐδίωκον καὶ οὐ χρήσεώς τινος ἔνεκεν. Μαρτυρεῖ δὲ αὐτὸ τὸ συμβεβηκός· σχεδὸν γὰρ πάντων ὑπαρχόντων τῶν ἀναγκαίων καὶ τῶν πρὸς ῥαστώνην καὶ διαγωγὴν ἢ τοιαύτη φρόνησις ἤρξατο ζητεῖσθαι. Δῆλον οὖν ὡς δι' οὐδεμίαν αὐτὴν ζητοῦμεν χρεῖαν ἑτέραν, ἀλλ' ὥσπερ ἄνθρωπος, φαμέν, ἐλεύθερος ὁ αὐτοῦ ἔνεκα καὶ μὴ ἄλλου ὦν, οὕτω καὶ αὐτὴν ὡς μόνην οὔσαν ἐλευθέραν τῶν ἐπιστημῶν· μόνη γὰρ αὕτη αὐτῆς ἔνεκέν ἐστίν.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

A1. α. Να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω προτάσεις γράφοντας τη λέξη “Σωστό”, αν είναι σωστή ή τη λέξη “Λάθος”, αν είναι λανθασμένη με βάση το αρχαίο κείμενο.

1. Οι άνθρωποι στην εποχή του Αριστοτέλη άρχισαν να φιλοσοφούν για διαφορετικό λόγο σε σχέση με την πρώτη αιτία που οδήγησε στο φιλοσοφεῖν.
2. Μετά από εξελικτική και αργή πορεία οι άνθρωποι εξέφρασαν την απορία τους και για κρίσιμα ζητήματα όπως η γένεση του σύμπαντος.
3. Αυτός που χαρακτηρίζεται από απορία και δοκιμάζεται από έκπληξη, αμηχανία, περιέργεια και θαυμασμό δεν έχει συνείδηση της άγνοιάς του.
4. Είναι παράλογο να ισχυριστεί κανείς ότι όποιος αγαπά τους μύθους είναι και φιλόσοφος.
5. Η φιλοσοφία είναι η μόνη ελεύθερη από τις επιστήμες με το σκεπτικό ότι δεν υπηρετεί κάποια άλλη ανάγκη, αλλά υπάρχει ως αξία καθεαυτήν.

A1.β. Για καθεμία από τις παραπάνω απαντήσεις να γράψετε το κομμάτι του αρχαίου κειμένου που την επιβεβαιώνει.

Μονάδες 10 (5+5)

B1.α. Διὰ γὰρ τὸ θαυμάζειν οἱ ἄνθρωποι καὶ νῦν καὶ τὸ πρῶτον ἤρξαντο φιλοσοφεῖν... περὶ τῆς τοῦ παντὸς γενέσεως. Να παρουσιάσετε τον τρόπο με τον οποίο ο φιλόσοφος συνδέει το θαυμάζειν με το φιλοσοφεῖν.

β. Με ποιους όρους και με ποια μορφή ορίζονται οι χρονικές φάσεις στο κείμενο; Τι αναδεικνύει η χρήση αυτών των μέσων για την αριστοτελική μέθοδο;

Μονάδες 10(6+4)

B2. Ο Αριστοτέλης ισχυρίζεται ότι ὁ φιλόμυθος φιλόσοφος πῶς ἐστίν. Να παρουσιάσετε τον τρόπο με τον οποίο ο φιλόσοφος τεκμηριώνει την παραπάνω θέση και τον λόγο που εντάσσει το παρενθετικό επιχείρημα στην επιχειρηματολογία του.

Μονάδες 10

B3.α. Να γράψετε στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε καθεμία από τις παρακάτω θέσεις, τη λέξη Σωστό, αν είναι σωστή, ή τη λέξη Λάθος, αν είναι λανθασμένη:

1. Όταν ο Αριστοτέλης πέθανε στη Χαλκίδα ήταν «τεσσάρων που και ἑξήκοντα ἐτῶν».
2. Ο Αριστοτέλης επηρεάστηκε από τον πατέρα του ως προς την επιστημονική του ιδιοσυγκρασία.
3. Στην Ακαδημία ο Αριστοτέλης δεν ολοκλήρωσε μόνο τις βασικές σπουδές του, αλλά ασχολήθηκε κατόπιν με την επιστημονική έρευνα και τη διδασκαλία.
4. Με το πέρασμα του χρόνου ο Αριστοτέλης γινόταν όλο και πιο επιθετικός στην κριτική του απέναντι στις θέσεις των άλλων.

B3.β. Να αντιστοιχίσετε τα στοιχεία της στήλης Α' με τα στοιχεία της στήλης Β' (Στη στήλη Β' περισεύουν δυο όροι).

Στήλη Α'	Στήλη Β'
1. 367-347 π.Χ.	α. είκοσι χρόνια
2. 384 π.Χ.	β. δώδεκα χρόνια
3. 323 π.Χ.	γ. γέννηση Αριστοτέλη
4. 322 π.Χ.	δ. θάνατος Μεγάλου Αλεξάνδρου
5. διάρκεια δεύτερης παραμονής Αριστοτέλη στην Αθήνα	ε. πρώτη περίοδος Αριστοτέλη στην Αθήνα
6. διάρκεια πρώτης παραμονής Αριστοτέλη στην Αθήνα	στ. θάνατος του Αριστοτέλη
	ζ. τριάντα δυο χρόνια
	η. παραμονή Αριστοτέλη στην Μακεδονία

Μονάδες 10 (4+6)

B4.α. Να αντιστοιχίσετε καθεμία αρχαιοελληνική λέξη της στήλης Α' με την ετυμολογικά συγγενή της νεοελληνική λέξη της στήλης Β'.

Στήλη Α'	Στήλη Β'
α. συμβεβηκός	1. εισιτήριο
β. είδέναι	2. απουσία
γ. έστιν	3. ανιστόρητος
δ. προϊόντες	4. άξονας
ε. διαγωγήν	5. έκβαση

B4.β. παθημάτων, διαγωγήν: Για κάθε μία από τις προηγούμενες λέξεις να γράψετε μία περίοδο λόγου στη ν.ε., όπου η ίδια λέξη θα χρησιμοποιείται με διαφορετική σημασία από αυτήν που έχει στο αρχαίο κείμενο.

Μονάδες 10 (5+5)

B5. Αφού μελετήσετε το απόσπασμα από το έργο του B. Russel, να συγκρίνετε τις θέσεις του Αριστοτέλη και του B. Russel ως προς τον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβάνονται το περιεχόμενο της φιλοσοφίας, την ανάπτυξή της και τη σχέση του ανθρώπου με αυτήν.

Μονάδες 10

ΠΑΡΑΛΛΗΛΟ ΑΠΟΣΠΑΣΜΑ

Η φιλοσοφία, όπως θα υπονοώ τη λέξη, είναι κάτι ενδιαμέσο μεταξύ θεολογίας και επιστήμης. Όπως και η θεολογία, συνίσταται σε θεωρήσεις επί θεμάτων ως προς τα οποία η ακριβής γνώση υπήρξεν, ως την ώρα, ανεπιβεβαίωτη αλλά, όπως η επιστήμη, απευθύνεται προς την ανθρώπινη λογική μάλλον παρά προς το δόγμα, είτε περί παραδόσεως πρόκειται είτε περί αποκαλύψεως. Κάθε οριστική γνώση - αυτό τουλάχιστον ισχυρίζομαι - ανήκει στην επιστήμη, κάθε δόγμα, καθ' όσον υπερβαίνει την οριστική γνώση, ανήκει στη θεολογία. Αλλά μεταξύ θεολογίας και επιστήμης υπάρχει μια νεκρά ζώνη, εκτεθειμένη σ' επιθέσεις και από τις δύο πλευρές. Αυτή η νεκρά ζώνη είναι η φιλοσοφία. Σχεδόν όλα τα ερωτήματα που παρουσιάζουν εξαιρετικό ενδιαφέρον στα θεωρητικά πνεύματα είναι μορφής τέτοιας που δεν βρίσκουν απόκριση στην επιστήμη, και οι πλήρεις αυτοπεποιθήσεως απαντήσεις των θεολόγων δεν φαίνονται πια τόσο πειστικές όσο στους περασμένους αιώνες.

Από τότε που οι άνθρωποι κατέστησαν ικανοί να στοχάζονται ελεύθερα, οι πράξεις των σε απειρία σημαντικών περιπτώσεων, εξαρτιόνταν από τις θεωρίες τους σχετικά με τον κόσμο και την ανθρώπινη ζωή, σχετικά με το τι είναι καλό και τι κακό. Τούτο αληθεύει και σήμερα όπως και για οποιαδήποτε προγενέστερη εποχή. Για να κατανοήσουμε μια εποχή ή ένα έθνος, πρέπει να κατανοήσουμε τη φιλοσοφία τους πρέπει να είμαστε κι εμείς ως έναν βαθμό φιλόσοφοι. Υπάρχει εδώ αμοιβαία ομοιότητα: οι συνθήκες ζωής των ανθρώπων καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τη φιλοσοφία τους, αλλά αντιστοίχως η φιλοσοφία τους καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τις συνθήκες ζωής τους.

Bertrand Russel, *Ιστορία της δυτικής φιλοσοφίας*,
τ. Α' *Η αρχαία φιλοσοφία – Η καθολική φιλοσοφία*
μτφρ Α. Χουρμούζιου, εκδ, Αρσενίδης
Φιλοσοφοῦμεν γνησίως τε καὶ ἰκανῶς...